

ըսաւ Մլննզոյ, որ ես քեզմէ կտոր մըն ալ ոսկի չուզեմ, ու դուն ուզես իմ աշխատանքիս պտուղը վայելել. բայց չեմ ուզեր քեզի զրկանք ընել. միայն թէ ձրի չեմ տար, ինչ որ կ'ուզես՝ գնէ առ » :

Եւ բանս քիչ մը Փիղարոյի դժարն եկաւ. բայց անօթութիւնը տիրեր էր, պէտք եղաւ որ ուտելիք գնէ Մլննզոյէն. անիկայ ալ անանկ սուղ սուղ կը ծախէր, որ քիչ ատենէն բոլոր Փիղարոյի ոսկին ինքը վաստակեցաւ :

() Դերը շտկուեցան, ճամբորդութեան եղանակը հասաւ. Մլննզոյ ըսաւ եղբօրը. « Ե՛հ մեր հայրենիքը դառնալու ատենն է. երթա՛նք թէ չէ, ինչ կ'ըսես » : Փիղարոյ սրտին նեղութենէն ալ չկրցաւ համբերել, « Դուն գնա, կանչեց, դուն դարձիր հայրենիքդ, անգութ, որ բոլոր իմ յոյսս ու աշխատանքս ձեռքէս հանեցիր. թող ես աս անապատ տեղս անօթի մեռնիմ... Զէ, չէ, կանչեց Մլննզոյ, ու վազեց գրկեց եղբայրը. մի կարծեր որ ես կարենամ ասանկ անգթութիւն ընել. բոլոր աշխարհքիս ոսկին աչքիս բան մը չերեւար՝ երբոր եղբայրս ինձմէ բաժնուի : Ես միայն ուզեցի ասով ցուցնել քեզի թէ ոսկին ինչ փուճ բան է. և ահա ատամէն գանձերդ չէին կրնար զքեզ անօթութեանէ ու մահուընէ ազատել. ես առաջուց գիտնալով, քեզի համար պաշար պատրաստեր էի : Ե՛հ հիմա քու ոսկիներդ քեզի կը դարձնեմ. ասոնք քու դժբաղդութեամբդ իմ աչքէս աւելի ելան. առ, ու նորէն թէ որ ատոնց՝ վրայ աչք ունիս՝ նորէն թշուառ եղիր » :

() Երմանքը, ամօթը, սէրն ու երախտագիտութիւնը ապշեցուցին Փիղարոն. առջինէն աւելի ճանչցաւ եղբօրը յարգը. ուզեց որ ոսկիին կէսը անոր տայ, բայց Մլննզոյ կ'ըսէր. « Իմ ոսկիներս իմ արտերուս մէջն են. իրաւ՝ քանի մը կաթիլ քրտինք թափեր եմ հոն, բայց քու ոսկիներուդ պէս

արիւնով չեմ թաթխած » : Եւ խօսքը կայծակ մը եղաւ Փիղարոյի սրտին. աչքը բացուեցաւ, ճանչցաւ այնչափ մարդկանց հասուցած թշուառութիւնը, ու շուտ մը Սպանիա դառնալով՝ ստրկին մեծ մասը ան մեռած ու աղքատացած ընկերներուն ընտանեացը բաժնեց, մնացածովն ալ գետին մը գնեց, ու Մլննզոյի օրինակին հետեւելով հանգիստ ապրեցաւ :

Հ. Ղ. Մ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Լոսանիան հոգին րեալները :

(Ժ) Ի որ մէկը բնաւ ծակաւ արհեստով բուսական հողին տեսակները ճանչնալ չգիտեր, ուրիշ տեսակ տեսակ կերպեր կան ճանչնալու : Ինչպէս կակուղ ըսուած բուսական հողին գոյնը թուի կ'ըլլայ, փխրուն, ու դպած ատենդ կակուղ ու եղոտ. ընդհակառակն ածխացած բուսական հողին գոյնը սև է, պինդ, դպած ատենդ կարծր, ու հատերը խոշոր : Եւ բուսական հողը որ մէջը խէժի խառնուրդ կայ, բոցի ցցուցած ատենդ կը բռնկի. իսկ կակուղը առանց բոցի կ'այրի :

(Ժ) Ի որ կամ Սև հող :

(Ժ) Ի որ ըսուած սև հողը կը ձևանայ կենդանեաց կտորուանքէ ու բուսոց արմատներէ որ ջրի մէջ լուծուած են : () Դուն մէջ լուծուած մարմինը ջրի մէջ լուծուածէն շատ տարբերութիւն ունի. վասն զի կենդանական մարմինները օդուն մէջ լուծուած ատեննին՝ ունեցած կազերնուն մեծ մասը կը կորսուեցնեն, ասանկով իրենց քանակն ալ կը պակսի. իսկ անոնք որ ջրի մէջ կը լուծուին՝ նախ կազերնին ամենեւին չեն կորսուեցնել, ու ածուխը փոխանակ զի թը-

Թուածնին հետխառնուելով ածխային կազ պիտի ըլլար՝ մէջը կը մնայ ու կ'ըլլայ կամաց կամաց խէժ ու նաւթ . ուստի Թորպին էրած ատենը նաւթի հոտ հանելուն պատճառն աս է :

Շատ տեսակ Թորպ կայ, որոնց տարբերութիւնն իմանալը խիստ դժուար է : Լմենէն հինը ու պինտը ան է որ կը գտնուի բարձր լեռներու վրայ եղած ճահիճներուն տակը . ասոր մէջ ամենեւին բուսոց մնացորդ չկայ . գոյնը բոլորովին սև է, ու չորնալէն ետքը պնդութիւնը կը պակսի : Եւ հողը քիչ մը ատեն թէ որ բաց տեղ Թողուս, ու մէջը կիր, աւազ, մարնա ու կտոր մը կաւ խառնելու ըլլաս, խիստ պարարտ հող կ'ըլլայ :

Նոյնիճներու ու լճերու մէջ գտնուած հողերը :

ԻրԱԻ է թէ լճերու ու ամէն ջրոտ տեղերուն մէջ գտնուած հողը բաղադրած է բուսոց ու կենդանեաց կըտորուանքէ, բայց Թորպէն շատ տարբեր է . վասն զի փոսերուն ու լճերուն մէջի ջուրը Թորպի ջրերուն պէս մեռած չէ, հապա միշտ բարձր տեղերէ ջրեր կ'իջնան ասոնց մէջ, ու կենդանեաց և բուսոց կտորուանքը մէջը կը լեցնեն . որով այսպիսի տեղերուն յատակի տիղմը կամ դիրտը կ'ըլլայ նոր տեսակ բաղադրութիւն մը : Եւ տեսակ հողերը մշակելու հողերուն կարգին մէջ չեն սեպուիր, հապա աւելի պարարտութեան տեղ պիտի գործածուին . աս պատճառաւ մենք ալ պարարտութե վրայ խօսելու ժամանակ աւելի տեղեկութիւն կուտանք ասոնց վրայ :

Հողի զանազան տեսակներուն վերայ այսչափ :

Հ. ԳՐ. Ա. :

ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Լայկայլ կենդանեաց մանրուս վրայ :

ԽՈՏԱԿԵՐ կենդանեաց միսը ուրիշ ամէն ուտելիքներէն աւելի դժուարամարս է, բայց մարսուելէն վերջը ուրիշնիւթերէն աւելի սննդարար է . վասն զի երկար ատեն ստամոքսին մէջը կենալով՝ մարսողութիւնը կը զօրացնէ, աճումը կամ սնունդը կ'աւելցնէ, մաքուր ու առողջ արիւն կը գոյացնէ . ասիկայ է նոյնպէս ոյժ և տաքութիւն տուողը : Բայց այլ և այլ կենդանեաց մանրուս վրայ խօսելու համար, պէտք է նախ ըսել թէ որ կենդանիները աւելի կ'ուտուին, և որ կենդանիներուն միսը թէպէտ և չենք ուտեր՝ բայց իրենց այլ և այլ մասը կը գործածենք :

Երբ որ սնունդ ու աճում տուող կենդանիները կաթնտու կենդանեաց, Թռչնոց, ձկանց, խեցեմորթներու և ժժմուկներու կարգէն են :

Կաթնտու կենդանեաց մէջ, թէ վայրենի ըլլան և թէ ընտանի, առաջին կարգի սննդարար կենդանիներն են ոչխարն ու եզը . բայց ցուլն ու նոխազը այնչափ օգտակար չեն, որովհետեւ ասոնց միսը կարծր ու համալ անախորժ է :

Երոնցմէ վերջը կուգան վայրի ու ընտանի խոզը, եղջերուն, այծեամը, ուլը, նապաստակն ու ճագարը, որոնց միսը գրեթէ բոլոր Լարոպացւոց սովորական կերակուրն է :

Ետենով կարօտութեան համար և կամ խաբէութեամբ ձիու միսը կովու մսի տեղ ծախողներ եղած են, կատուի միսն ալ ճագարի տեղ, որ ուտողներուն ալ փնաս մը չէին տար : Երբ պտոսի ու Ուսաստանի անապատ դաշտերուն մէջ Գաղղիացւոց զօրքերը ուրիշ բան չգտնելով՝ ձիու միս կերեր են ատենով, ինչպէս որ Դաւթարները ինչուան հիմայ ալ կ'ուտեն :

Եւ վերջիշուած կենդանեաց ման-